

UDC (УДК) 343.9

Титаренко Олексій Олексійович,

кандидат юридичних наук, доцент,
докторант Харківського національного університету
внутрішніх справ
e-mail: titarenko_alexey1978@ukr.net
ORCID ID: 0000-0002-3271-9402

ДОСВІД ФРАНЦІЇ У ПРОГРАМУВАННІ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ: ПІДХОДИ, РІВНІ, ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Анотація. Концепція протидії злочинності у Франції формується на застосуванні двох підходів: соціальної профілактики та ситуаційного попередження злочинів, що відображені в Національній стратегії з попередження правопорушень на 2013–2017 (далі – Стратегія/Національна стратегія), яка реалізується і нині. Стратегією передбачається реалізація трьох національних програм, 12 Планів дій із реалізації програм та національних проектів. По суті за своєю структурою Національна стратегія є універсальним стратегічним документом, який можна визначити як «Стратегію програм та заходів». З'ясовано, що у Франції, як і в інших країнах Європейського Союзу (далі – ЄС), під час формування програм протидії злочинності акцентується на здійсненні впливу на загальнокримінальну злочинність (злочинність молоді, насильницьку злочинність стосовно жінок), а також на забезпеченні безпеки на місцевому рівні зі залученням громадськості. Реалізація Стратегії та державних програм здійснюється на рівні департаментів і муніципальному рівні. Встановлено, що важливу роль у формуванні і Національної стратегії, і державних превентивних програм відіграє Міжвідомчий комітет з протидії правопорушенням та радикалізації при Міністерстві внутрішніх справ Франції (CIPDR), Міжвідомчий фонд з попередження злочинності (FIPD) та місцеві (або міжмуніципальні) ради з безпеки та попередження правопорушень (CLSPD / CISPD). Обґрунтовується можливість запозичення досвіду Франції для України щодо програмування такої діяльності.

Ключові поняття: програмування, протидія злочинності, програми профілактики, зарубіжний досвід протидії злочинності.

Titarenko Alexey,

candidate of juridical sciences, associate professor,
doctoral student of Kharkov National University
of Internal Affairs
e-mail: titarenko_alexey1978@ukr.net
ORCID ID: 0000-0002-3271-9402

FRANCE EXPERIENCE IN PROGRAMMING OF COUNTERACTION CRIME IN MODERN CONDITIONS: APPROACHES, LEVELS, FUNDING

Abstract. The purpose of the article is to study the experience of France in the programming of countering crime in modern conditions to determine the best practices for Ukraine. For the study of foreign experience in anti-crime programming, appropriate methodological tools were used, which include: dialectical and general scientific methods of cognition (analysis, synthesis), as well as a comparative method. It has been established that today France still remains among the EU leaders in terms of violent crimes, thefts and robberies, which influences the formation of state policy in the area of counteraction crime.

In this country, as in most EU countries, along with the implementation of state policies to prevent common crime, a government strategy is being implemented in the sphere of countering illegal migration, human trafficking, organized crime, drug trafficking, terrorism, extremism and radicalism. The strategy includes the implementation of three national programs, 12 Action Plans for program implementation and national projects. In fact, by its structure, the National Strategy is a universal strategic document that can be defined as «Strategy-programs and activities». It has been established that in France, as in other EU countries, in formulating crime prevention programs, emphasis is placed on influencing common crime

(youth crime, violent crime against women), as well as providing public safety at the local level with public involvement.

The implementation of the Strategy and government programs is carried out at the departmental and municipal levels. The Interdepartmental Committee on Countering Offenses and Radicalization under the French Ministry of the Interior (CIPDR), the Interdepartmental Crime Prevention Foundation (FIPD) and local (or inter-municipal) security councils (CLSPD/CISPD) have been found to play a significant role in the formation of both the National Strategy and state prevention programs. The possibility of borrowing the French experience for Ukraine in programming such activities is substantiated.

Key concepts: programming, crime counteraction, prevention programs, foreign experience of crime counteraction.

DOI 10.32518/2617-4162-2019-3-8-13

Вступ

У сучасних умовах протидії злочинності і в Україні, і в інших країнах світу важливе місце посідає питання організації цієї діяльності на державному рівні, що безпосередньо пов'язане з формуванням та реалізацією відповідної державної стратегії та програми протидії злочинності. Від того, наскільки якісно буде організовано цю діяльність у державі, залежатиме обґрунтованість обрання пріоритетів і ефективність впливу на злочинність та стан забезпечення публічної безпеки на відповідний період. Зазначимо, що сьогодні в Україні немає розробленої та затвердженої урядом чіткої Стратегії та Програми протидії злочинності. Проте це не стосується окремих видів злочинності, де стратегічні документи вже розроблені та реалізуються (протидія корупції, кіберзлочинності, торгівлі людьми, відмиванню «брудних» коштів тощо).

У цьому напрямі, з метою вдосконалення вітчизняних підходів до питань програмування протидії злочинності, є пріоритетним дослідження зарубіжного досвіду, зокрема країн ЄС, з подальшою можливістю впровадження його кращих практик.

Окремі аспекти зарубіжної практики протидії злочинності, зокрема і досвід Франції, досліджували у своїх працях такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як: Г. А. Аванесов, О. І. Алексеев, В. А. Ананіч, Ю. М. Антонян, М. М. Бабаєв, О. М. Бандурка, Т. Беннетт, Ю. Д. Блувштейн, В. І. Борисов, О. М. Варигін, О. М. Ведернікова, М. Г. Вербеньський, Е. Вівекенс, Д. Гарленд, В. В. Голина, Дж. Грехем, І. М. Даньшин, О. М. Джу́жа, А. І. Долгова, А. П. Закалюк, А. Ф. Зелінський, С. М. Іншаков, О. Г. Кальман, М. Г. Колодяжний, О. М. Костенко, А. Кроуфорд, Д. Кулач, О. Г. Кулик, О. М. Литвинов, М. Лемоньє, В. В. Лунєєв, С. А. Мозоль, Д. Монжардет, В. О. Пантелеєв, І. М. Серебрякова, О. Ю. Шостко та ін.

Водночас аналіз вітчизняних досліджень свідчить про недостатність наукових розробок із вивчення зарубіжного досвіду програму-

вання протидії злочинності, який може бути запозичений і Україною, коли формування відповідної державної комплексної програми є вимогою чинного законодавства.

Метою цієї статті є дослідження досвіду Франції з питань програмування протидії злочинності (підходи, рівні, фінансування) та визначення позитивних підходів і практик, які можуть бути запозичені Україною та враховані під час розроблення відповідних стратегічних документів на державному рівні в цій сфері.

Для досягнення обраної мети використано відповідний методологічний інструментарій, який включає діалектичний і загальнонаукові методи пізнання (аналіз, синтез), а також порівняльний метод.

1. Вплив сучасного стану злочинності Франції на складання стратегічних документів з протидії злочинності

Нині Франція наразі є однією з країн-лідерів ЄС за рівнем насильницьких злочинів, крадіжок і грабежів [1]. Відповідно до даних МВС Франції, за сім місяців 2018 р. кількість злочинів, пов'язаних із посяганнями на майно, зменшилась (порівняно з аналогічним періодом минулого року) – з 1 235 000 до 1 187 000 випадків, тобто майже на 4%, грабежів із застосуванням насильства стало менше на 8,8%, збройних пограбувань на 17,7%. Кількість насильницьких злочинів стосовно особи збільшилась 2018 р. на 5,7%, насамперед це стосується зростання кількості випадків завдання умисних тілесних ушкоджень (зі 129 000 у 2017 р. до 139 000 у 2018 р.), і зазвичай це зростання пов'язане з побутовим насильством, жертвами якого переважно є жінки (в 75% випадках). Схожа тенденція зберігається і по насильницьких статевих злочинах, кількість яких збільшилась з 22 533 до 27 728 (+ 23,1%) [2]. Такий стан злочинності обумовлює формування державної політики в сфері протидії злочинності. Слід зазначити, що у Франції, як і в більшості країн ЄС, поряд із реалізацією державної політики з попередження загальнокримінальної злочин-

ності, реалізується державна стратегія в сфері нелегальної міграції, торгівлі людьми, протидії організованій злочинності, незаконному обігу наркотиків, тероризму, екстремізму та радикалізму.

Свого часу в Франції основний акцент зроблено на соціальну профілактику злочинності (розроблена на початку 1980-х років на підставі профілактичної моделі Боннемазона «Bonnetmaison»), а у 2000-х рр. акцент змістився і на ситуативну профілактику. Сьогодні в країні застосовується цей симбіоз, який приймає англо-американській моделі протидії злочинності [3].

Як зазначає дослідник Ен Вівекенс (Anne Wyvekens), попередження злочинності у Франції завжди пов'язане з політикою, спрямованою на вплив на неблагополучні міські райони, з подвійним підходом: дії соціального характеру, з одного боку, і урбанізм (відродження міст), з іншого [3, с. 118]. Виникнення ситуаційної профілактики пов'язане зі застосуванням підходу «безпечний урбанізм» або «підвищення якості громадського простору». Також недавнім часом із метою підвищення якості громадського простору активно реалізується концепція «Цивільні навички. Ввічливість», що є передумовою ввічливого використання публічного простору та спрямовано на зменшення ризику виникнення девіантної поведінки серед людей, а також допомагає цивілізовано вирішувати конфлікти [3, с. 123].

Зазначимо, що впродовж останніх 10 років відбувається процес демонізації ролі держави (в особі правоохоронних органів) у питаннях протидії злочинності й зміни напрямку реалізації політики стосовно ширшого залучення до цього процесу місцевих органів влади, приватного сектора, громадянського суспільства. Щодо останнього, то основна ідея такого підходу полягає в тому, що кожен громадянин повинен зробити свій вклад у профілактику злочинів на тій території, де він проживає. Все це відображається у відповідних державних стратегічних і програмних документах з протидії злочинності.

Значну роль у визначенні основних напрямків запобіжної діяльності на національному рівні відіграє Міжвідомчий комітет з протидії правопорушенням та радикалізації (CIPDR). Зокрема нині продовжується реалізація Національної стратегії з попередження правопорушень на 2013–2017 рр. [4]. Зазначимо, що 2019 р. тільки очікується розроблення нової Національної стратегії попередження злочинності на 2019–2024 рр. Проте, доки не прийнято нової Стратегії, зберігаються пріоритети Національної стратегії попередження злочинності на 2013–2017 рр., основні положення якої далі пропонуємо висвітлити [5].

2. Стратегія програм протидії злочинності

Стратегія за своїм змістом віддає пріоритет партнерським відносинам у попередженні злочинності. Принцип субсидіарності* передбачає, що Національна стратегія не втручається в компетенції різних громадських суб'єктів, відповідальних за первинну профілактику, а лише доповнює її, коли всі учасники вичерпали свої можливості. Національна стратегія розроблена в рамках відомчих планів щодо попередження правопорушень під егідою префектів, а також з урахуванням місцевих планів, розроблених у рамках місцевих (або міжмуниципальних) рад з безпеки та попередження правопорушень (CLSPD – Conseils locaux de sécurité et de prévention de la délinquance / CISPD)**. Передбачається, що Національна стратегія буде застосовуватися на всій території країни шляхом мобілізації в пріоритетному порядку її засобів щодо пріоритетних сфер безпеки і напрямів міської політики. Таким чином, його орієнтації відображені в планах департаментів*** і включені в міські контракти на 2014–2020 рр.

Національна стратегія з попередження правопорушень побудована значною мірою на підході деконцентрації (переміщення заходів впливу на злочинність із національного на місцевий рівень), який спрямований на посилення реагування на різноманітні місцеві ситуації в сфері протидії злочинності та підвищення публічної безпеки.

Місцеві органи влади є основною ланкою запобіжної діяльності в цій сфері. Це пов'язано із тим, що на мерів міст покладаються завдання з організації та безпосереднього запобігання злочинності, а також координації цієї діяльності, що фінансується переважно із місцевого бюджету конкретного французького міста. Префектури взаємодіють із відповідними міністерствами та Національним фондом запобігання злочинності

* **Субсидіарність** (лат. *subsidium* – допомога; англ. *subsidiarity*) – організаційний і правовий принцип, згідно з яким Спільнота (наприклад ЄС) вдається до будь-яких заходів лише в тому разі, якщо вони ефективніші за відповідні заходи на національному, регіональному або місцевому рівнях.

** **Між місцевими радами з безпеки та попередження злочинів** налагоджений взаємозв'язок, що дає змогу ефективно реагувати на стан злочинності й обмінюватися конфіденційною інформацією для швидкого реагування на можливі зміни у стані публічної безпеки та протидії злочинності. Цю взаємодію здійснюють операційні групи Ради (створюється група під кожен програму) залежно від того, в межах виконання якої державної програми на муніципальному рівні вона створена [6, с. 14].

*** **Адміністративно-територіальний устрій Франції** передбачає: метрополії регіонів (21) – департаменти метрополій (96) – округи – кантони – муніципалітети (невеличкі міста та села) [8].

(FIPD) з метою обрання спільних пріоритетів для запобігання злочинності, що оформляється у спеціальних контрактах [7, с. 171].

Чинна Стратегія визначає архітектуру втручання в межах трьох програм впливу, які повинні бути адаптовані на відомчому, між-муніципальному та муніципальному рівнях. Зокрема це такі програми:

1. «Програма дій для молоді, що піддається правопорушенням», є пріоритетним напрямом Національної стратегії. Програма спрямована на те, щоб не допустити вчинення злочинів молодими людьми, а також попереджати рецидиви.

2. «Програма дій щодо поліпшення запобігання насильству над жінками, побутовому насильству і підтримки жертв» спрямована на сприяння більш чіткому визначенню і посиленню місцевих профілактичних механізмів, спрямованих на жінок, які стали жертвами, а також розвиток служби соціальних працівників у поліції та жандармерії. Цей вид насильства є однією з перших причин превентивного втручання з боку поліції і жандармерії.

У цьому напрямі враховуються також пріоритети і заходи, які передбачені п'ятим «Планом мобілізації та боротьби зі всіма видами насильства відносно жінок на 2017–2019 рр.». У середньому щороку в Франції до 223 000 жінок стають жертвами побутового насильства (14% заявляють у правоохоронні органи) та до 84 000 жінок стають жертвами зґвалтувань (37% заявляють у правоохоронні органи) [9].

3. «Програма дій щодо поліпшення громадського спокою», яка охоплює боротьбу з відчуттям незахищеності, основана на глобальному підході, який ліпше формулює різні типи наявних втручань. Плани місцевого втручання формуються шляхом інтеграції підходів ситуаційного запобігання, зокрема: розвиток відеоспостереження і посилення присутності людини в громадському просторі (участь громадських посередників або нічних кореспондентів) [4, с. 37].

У цьому напрямі акцентується на розвиток співпраці поліції з громадськістю, поширення засобів технічного захисту та відеоспостереження в громадських місцях, а також урахування впливу містобудування на профілактику злочинів. Також запроваджуються проекти, в яких громадськість залучається до процесу підтримання громадського спокою в районах і профілактики правопорушень [4, с. 42].

Є й низка профілактичних проектів, реалізованих у межах програм, які на місцевому рівні показали свою ефективність, зокрема: проєкт «Звичайні і безпечні міста для всіх» («JUST and SAFE cities for all»), спрямований на запобігання та боротьбу з расизмом і

всіма формами нетерпимості; проєкт «Європейська премія за соціальну інтеграцію через спорт SPORT +», який передбачає залучення молоді до спорту та зменшення ризику вчинення правопорушень; проєкт «Гора як школа життя» («La Montagne comme école de vie»), мета якого – дати можливість молодим людям, що перебувають у складній ситуації, знайти мотивацію рухатися вперед, беручи участь у гірських заходах; проєкт «Негайне відділення і моніторинг осіб, підозрюваних у насильстві в сім'ї»; проєкт «Віч-на-віч – як залишатися на зв'язку з самим собою» («Face to Face – How to keep connected with yourself»), який передбачає спеціальні заходи, орієнтовані на молодь (13–25 років) із метою підвищення обізнаності про небезпеки, пов'язані з Інтернетом та соціальними мережами [10].

Що стосується фінансування реалізації зазначених програм у межах стратегії, то слід зазначити, що відповідно до циркуляра NOR / INT A 1906451 С від 28 лютого 2019 р. Генерального секретаря Міжвідомчого комітету з протидії правопорушенням та радикалізації (CIPDR) Міністерства внутрішніх справ Франції Мюреля Доменач, 2019 р. Міжвідомчим фондом з попередження злочинності (FIPD) фінансування буде спрямовано на реалізацію двох взаємопов'язаних державних політик: профілактику радикалізації суспільства та попередження злочинності [11]. Профілактика радикалізації суспільства відбувається для виконання «Національного плану «Попередити, щоб захистити» попередження радикалізму», затвердженого (CIPDR) 23 лютого 2018 р. [12], а реалізація політики щодо попередження злочинності відбувається в межах продовження реалізації Національної стратегії з попередження злочинності на 2013–2017 рр. Проте, з метою раціонального використання коштів, фінансування в 2019 р., яке становить 67,3 млн євро (проти 73 млн євро в 2018 р.), буде розподілено на реалізацію трьох державних програм: профілактика радикалізації, попередження правопорушень та проведення операції з підтримання публічної безпеки [11, с. 2].

Загалом можна виділити три основні рівні фінансування реалізації програм у Франції: національний; департаменти метрополій; муніципалітети [6, с. 15–17]. Бюджет Національної стратегії для фінансування трьох програм щорічно розподіляється так: Програма 1 – 46%, Програма 2 – 19%, Програма 3 – 35% [4].

Однак слід зазначити, що 2019 р. визначено Міжвідомчим комітетом з протидії правопорушенням та радикалізації, що на 100% з державного бюджету забезпечується виконання плану заходів із профілактики радикалізації, а

щодо інших програм, які реалізуються в межах Національної стратегії, зазвичай запроваджується принцип 50/50 (державний бюджет / місцевий бюджет) [11].

Зазначимо, що програмами також передбачається розподіл коштів на різних рівнях залежно від нагальної необхідності здійснення профілактичного впливу на злочинність, що передбачає і грантову підтримку окремих місцевих проєктів.

За результатами реалізації Стратегії очікується посилення участі держави в попередженні злочинності на місцевому рівні. Реалізація Стратегії передбачає виконання групи заходів і реалізацію серії проєктів (співпраця поліції та громади; технічні заходи безпеки у школах та громадських місцях; допомога жертвам насильства; розвиток інституту соціальних посередників у забезпеченні громадського спокою: нічні кореспонденти (соціальні редактори, які висвітлюють діяльність поліції та соціальних посередників, дають певну оцінку їхній діяльності), ініціативні громадські групи у публічних місцях, транспорті. Ці посередники покликані розрядити конфліктні ситуації за допомогою діалогу. Доречі в Україні у складі підрозділів поліції превенції НПУ запроваджені групи поліції діалогу, які також працюють у цьому напрямі.

Висновки

1. У Франції, як і в більшості країн ЄС, для протидії злочинності застосовуються два головні підходи: соціальна профілактика та ситуаційне попередження злочинів (зокрема й застосування підходу «безпечний урбанізм»). Такі підходи відображено у відповідних державних стратегічних документах у сфері протидії злочинності.

2. Нині внаслідок реалізації принципу «спадкоємності» у Франції продовжує діяти

Національна стратегія з попередження правопорушень на 2013–2017 рр., яка охоплює реалізацію трьох національних програм, 12 Планів дій з реалізації програм та національних проєктів. Фактично за своєю структурою Національна стратегія є універсальним стратегічним документом, який можна визначити як «Стратегію програм та заходів». Стратегія і програми, які в ній передбачені, побудовані з дотриманням принципу субсидіарності та з урахуванням підходу деконцентрації заходів впливу на злочинність з центру на місця.

3. Як і в інших країнах ЄС у Франції під час формування програм протидії злочинності акцентується на здійсненні впливу на загальнокримінальну злочинність, а також на забезпеченні публічної безпеки на місцевому рівні з залученням громадськості.

4. Реалізація і Стратегії, і програм з протидії злочинності в країні здійснюється на рівні департаментів (департаменти метрополій) та на муніципальному (міжмуніципальному) рівні.

5. Суттєву роль у формуванні і Національної стратегії, і державних превентивних програм відіграє Міжвідомчий комітет з протидії правопорушенням та радикалізації при МВС Франції (CIPDR), Міжвідомчий фонд з попередження злочинності (FIPD) та місцеві (або міжмуніципальні) ради з безпеки та попередження правопорушень (CLSPD / CISPD).

6. Щодо фінансування відповідних програм у межах бюджету Національної стратегії, то використовується диференційований підхід, який має нормативне закріплення і може переглядатися залежно від ускладнення ситуації.

Загалом такий підхід Франції до програмування протидії злочинності також може бути цікавий для України та допоможе сконцентрувати зусилля для поліпшення організації протидії злочинності на локальному (місцевому) рівні.

Список використаних джерел

1. STATISTICS AND DATA / United Nations Office on Drugs and Crime. URL: <https://dataunodc.un.org/crime/intentional-homicide-victims> (дата звернення: 01.06.2019).
2. Во Франции вырос уровень «бескорыстного» насилия (08.09.2018). URL: <http://ru.rfi.fr/frantsiya/20180908-vo-frantsii-vyros-uroven-beskorystnogo-nasiliya> (дата звернення: 24.06.2019).
3. Wyvekens A., Crawford A. The evolving story of crime prevention in France. Crime Prevention Policies in Comparative Perspective, Willan Publishing. 2009. Pp. 110–129. URL: <https://halshs.archives-ouvertes.fr/halshs-00458730/document> (дата звернення: 22.06.2019).
4. La Stratégie Nationale de Prévention de la Délinquance (2013/2017). 2013. 60 p. / Comité interministériel de prévention de la délinquance et de la radicalisation. URL: <https://www.cipdr.gouv.fr/wp-content/uploads/2018/01/Strategie-nationale-de-prevention-de-la-delinquance-2013-2017.pdf> (дата звернення: 23.06.2019).
5. Prévention de la délinquance: téléchargez la circulaire FIPD 2019 / Lagazett.fr. URL: <https://www.lagazettesdescommunes.com/611491/prevention-de-la-delinquance-telechargez-la-circulaire-fipd-2019> (дата звернення: 24.06.2019).
6. National Crime Prevention Strategy. May 2013. 19 p. URL: https://eucpn.org/sites/default/files/content/download/files/eucpn_crime_prevention_strategy_france.pdf (дата звернення: 25.06.2019).

7. Колодяжний М. Г. Сучасна концепція запобігання злочинності в Європейському Союзі. *Форум права*. 2013. №4. С. 168–173. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2013_4_30.pdf (дата звернення: 01.02.2019).
8. Адміністративний поділ Франції. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Адміністративний_поділ_Франції (дата звернення: 24.06.2019).
9. Le 5 Plan de mobilisation et de lutte contre toutes les violences faites aux femmes 2017–2019. URL: <https://www.cipdr.gouv.fr/wp-content/uploads/2018/01/5ème-plan-de-mobilisation-et-de-lutte-contre-toutes-les-violences-faites-aux-femmes-2017-2019-1.pdf> (дата звернення: 22.06.2019).
10. EUCPN Knowledge Center. URL: https://eucpn.org/search/knowledge-center?page=1&f%5B0%5D=im_field_doc_subject%3A9&f%5B1%5D=im_field_doc_country%3A44 (дата звернення: 21.06.2019).
11. Orientations pour l'emploi des crédits du fonds interministériel de prévention de la délinquance (FIPD) pour 2019. Paris, le 28 février 2019. 39 p. / Comité interministériel de prévention de la délinquance et de la radicalisation: сайт. URL: <https://www.cipdr.gouv.fr/wp-content/uploads/2019/03/circulaireFIPD2019-definitif.pdf> (дата звернення: 21.06.2019).
12. «Prevent to Protect» National Plan to Prevent Radicalisation. 23 February 2018. 32 p. / Comité interministériel de prévention de la délinquance et de la radicalisation: сайт. URL: https://www.cipdr.gouv.fr/wp-content/uploads/2018/08/PNPR_English_final_sansmediakit.pdf (дата звернення: 22.06.2019).

References

1. STATISTICS AND DATA. [Site of United Nations Office on Drugs and Crime]. Retrieved from <https://dataunodc.un.org/crime/intentional-homicide-victims>.
2. Vo Francii vyros uroven «beskorystnogo» nasiliya (08.09.2018). [In France, increased the level of «disinterested» violence]. Retrieved from <http://ru.rfi.fr/frantsiya/20180908-vo-frantsii-vyros-uroven-beskorystnogo-nasiliya> [in Russ.].
3. Wyvekens, A. & Crawford, A. (2009) The evolving story of crime prevention in France. *Crime Prevention Policies in Comparative Perspective*: Willan Publishing, 110–129. Retrieved from <https://halshs.archives-ouvertes.fr/halshs-00458730/document> [in Fran.].
4. La Stratégie Nationale de Prévention de la Délinquance (2013/2017). Comité interministériel de prévention de la délinquance et de la radicalisation, 60. Retrieved from <https://www.cipdr.gouv.fr/wp-content/uploads/2018/01/Strategie-nationale-de-prevention-de-la-delinquance-2013-2017.pdf> [in Fran.].
5. Prévention de la délinquance: téléchargez la circulaire FIPD 2019. Retrieved from <https://www.lagazettedescommunes.com/611491/prevention-de-la-delinquance-telechargez-la-circulaire-fipd-2019> [in Fran.].
6. National Crime Prevention Strategy (2013). [Site of EUCPN]. Retrieved from https://eucpn.org/sites/default/files/content/download/files/eucpn_crime_prevention_strategy_france.pdf [in Europe].
7. Kolodyazhnyj M. G. (2013) Suchasna koncepciya zapobigannya zlochynnosti v Yevropejskomu Soyuzi [The modern concept of crime prevention in the European Union]. *Forum of law*, 4, 168–173. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2013_4_30.pdf [in Ukr.].
8. Administratyvnyj podil Franciyi. [Site of Wikipedia]. Retrieved from <https://uk.wikipedia.org/wiki> [in Ukr.].
9. Le 5 Plan de mobilisation et de lutte contre toutes les violences faites aux femmes 2017–2019. [Site of CIPDR]. Retrieved from <https://www.cipdr.gouv.fr/wp-content/uploads/2018/01/5ème-plan-de-mobilisation-et-de-lutte-contre-toutes-les-violences-faites-aux-femmes-2017-2019-1.pdf> [in Fran.].
10. EUCPN Knowledge Center. [Site of EUCPN]. Retrieved from https://eucpn.org/search/knowledge-center?page=1&f%5B0%5D=im_field_doc_subject%3A9&f%5B1%5D=im_field_doc_country%3A44 [in Europe].
11. Orientations pour l'emploi des crédits du fonds interministériel de prévention de la délinquance (FIPD) pour 2019. [Site of CIPDR]. Retrieved from <https://www.cipdr.gouv.fr/wp-content/uploads/2019/03/circulaireFIPD2019-definitif.pdf> [in Fran.].
12. «Prevent to Protect» National Plan to Prevent Radicalisation (2018). Comité interministériel de prévention de la délinquance et de la radicalisation, 32. [Site of CIPDR]. Retrieved from https://www.cipdr.gouv.fr/wp-content/uploads/2018/08/PNPR_English_final_sansmediakit.pdf [in Fran.].

*Стаття: надійшла до редакції 29.08.2019
прийнята до друку 20.09.2019*

*The article: is received 29.08.2019
is accepted 20.09.2019*